

НАМЖИЛ НИМБУЕВ

ТОМ II. ПРОЗА

ПРОЗА НАМЖИЛА НИМБУЕВА

Л. С. ДАМПИЛОВА / доктор филологических наук

Молодой, двадцатитрехлетний поэт Намжил Нимбуев оставил нам не только свои великолепные стихи, но и прозу, куда входят повести, рассказы, лирические этюды, пьесы и переводы с монгольского и бурятского языков. Намжил был тонким лириком, поэтом мгновенных творческих порывов, и его проза является естественным продолжением его поэтических откровений. И неслучайно составители включили в сборник прозы и эссе Намжила «Отчего не свободен свободный стих».

— В обнимку с хлопьями снега кружатся последние мертвенно-желтые листья деревьев, похожие на усопшие старушечьи лица. Человеческое ухо не слышит сухого тоскливого шума, производимого их совместным падением

— пишет Намжил.

Ощутите насколько поэтичны и зрительно осязаемы его пейзажные зарисовки. Остросюжетные повествования Нимбуева привлекают юмористическим подходом, молодым задором. Одноактная пьеса «Цветет черемуха» и сегодня представляется свежей и светлой песней молодости, его лирическая пьеса источает запах цветущего аромата черемухи и весны.

Намжил Нимбуев в совершенстве владел родным языком. Как отмечает Цырен-Дулма Дондогой, Намжил писал на бурятском языке с тонким знанием языка, и его переводы непревзойденны. Зная языковые особенности оригиналов, соединяя с ментальными особенностями, он внес в переводы свое видение. Любой перевод изменяет текст, но Намжилу Нимбуеву удалось удержаться на этой невесомой полосе, когда, проявив свою индивидуальность, сохраняют дух оригинала.

Проза Намжила Нимбуева — это начало творческого пути, его поиски, его первые находки. Как один человек успел столько сделать в свои двадцать три года, как пробовал себя во всех жанрах, долго оставалось загадкой для почитателей таланта Намжила. Возможно, что понять истоки его творчества помогут воспоминания его родных и друзей. Они так же, как Намжил Нимбуев, оставили нам свои светлые повествования о мечтах юности, зарисовки картин жизни, которые, возможно, со временем могли бы обрести новые очертания...

ТОМ III НАМ ЖИЛЕ

ПРОЗА. ПЬЕСЫ

ЗУҠАДАГ ШУБУУД [БУСАХА]

ХОЁР ҮЙЛЭТЭЙ ЗҮЖЭГ

Жамьян

Костя

Сэлмэг

Кирилл

Ханда

Үбгэжөөл

НЭГЭДЭХИ ҮЙЛЭ

НЭГЭДЭХИ ҮЗЭГДЭЛ

В районном центре строится дом. Трехметровые стены одеты в леса. Слева внизу течет река, зеленеет степь, вдали синеют горы. На бревне возле обрыва сидит старик в стеганом бурятском халате и курит трубку. На лесах стучат мастерками Жамьян, Кирилл, Костя и Сэлмэг. Полдень. Издалека доносятся звуки громкоговорителя. Диктор сообщает: «Передачи из Москвы окончены. Улан-Удэнское время двенадцать часов дня». Костя спрыгивает вниз, стучит в рельсу.

Костя. Эй, дархашуул, тэнгэриhээ буугты! Гэрнай урга ургаһаар үүлэ сооро хадхажархуюжан! Байза гоё гэгшээр эдеэлжэрхихэ байна. Хотомни гэншэжэ, хабһандаа няалдашанхай. (Сүүмхэ сооһоо хилээмэ, колбаса, болоһон үндэгэ гаргаад, саарһан дээрэ табина.) Зай, түргэлыт даа. Минии хото мэдэжэ байгаа бэээт. Үрдеэгүй һаа, пиши пропал! (Дээрэ үлэгшэ хүбүүд хүдэлһэн хэбээрээ.) Али таанарни масаглаха гэжэ шиидээд байна гүт?

Жамьян, Кирилл, Сэлмэг гурбан мастерогуудаа орхёод, армаг дээрэ хүлөө һанжуулаад һуушана.

Жамьян. Шинии гэдэһээ дүүргэжэ байхада, шүлһөө залгижа һуу гээ гүш? Хажуудахияа наашань хаяжархи. Үүлэ түшөөд обедлэжэ һуухаһаа дээрэ юумэн юун байхаб! Агааршые сэбэр, урдахи тала сэсэгшые холуур харагдажа, сэдхэл уяржа байна.

Сэлмэг. Тосхоной үйлсөөр харайлдаһан басагадшье альган дээрэхэнэ мэтэ!
(*Альгаа урдаа дэлгээд, урагшаа тонгойн гэхэдээ унашан алдана.*)

Костя дороһоо тэдээндэ хилээмэ, болоһон үндэгэ шэдээд үгэнэ.

Костя. Һүтэй шэлнүүднай хаана бэлэй?

Кирилл. Хүрэг гэжэ уһа руу шэхээ нэм. Бургаһанай хажууда байха.

Костя эрье доро үгы болошоно. Хүбүүд эдеэлжэ эхилнэ. Үнөөхи үбгэжөөл гэнтэ бодоод, гааһаа һорон, тэдээнэй доогуур аалин гэшхэлнэ.

Жамьян. Үбгэн баабай! Наашаа гаража, хоол барилсыт!

Үбгэжөөл халта дээшээ хараад, юумэ дуугарангүй гаража ябашана.

Кирилл. Яагаа сухалтай ахай гээшэб. Тооншьегүй гарашабал.

Сэлмэг. Хүнүүд бэшэ, шубууд һууна гэжэ һанаалтай.

Кирилл. Нээрээшье, бидэ эндэ тэндэ калым сохижо, зуһадаг шубуудһаа өөрэгүй болоно бэшэ аалди?

Сэлмэг. Зуһадаг шубуудшье хабарай болоходо халуун оронһоо түрэхэн нютагтаа бусажа ерэдэг гээшэ ааб даа. Бидэ гэхэдэ эзэгүй нохойдол нютагһаа нютагта зайгуултажа ябана ха юмбибди. Малгай табибал, манайхи гээд лэ! Хэзээ юрэдөө түбхинэжэ, нэгэ газартаа тогтохо зонбибди?

Жамьян. (*гаража ошоһон үбгэжөөлэй хойноһоо харан*). Энэ үбгэн хүндэ аяар энэ дээрэ гаража, хоол барилсагты гэжэ дэмы юумэ дуугаржархиба гээшэ гүб?

Кирилл. Калым сохихо гээшэмнай амар лэ ажал байна. Намар болотор нэгэ хэды мянгаханиие сохижорхёод, һүүлээрнь бүхэли үбэлдөө хүйһэндөө нёлбожо хэбтэхэдэ хамаагүй. Эшээндээ ороһон баахалдайдал һанаа амархан дулаан хабар болотор һажжа абаад, бухиндаагаа гаргахаш. (*Мүрөө хүдэлгэнэ.*)

Сэлмэг. Һонигүй амитан байнаш даа, Кирилл, хүйһэндөө нёлбожо хэбтэхын түлөө хара хүлһөө гоожуулжа, мүнгэ олоно гээшэ гүш? Вот дурак! Бил, юрэдөө, олоһон зөөриее ондоохоноор һалгааха һанаатайб. Намар таанартай Яруунын совхозой библиотекэ барилсаад, Хара далай шуумайжа ябашахаб. Мантай адли калым сохидог армянгуудһаа доро болоо һэн гүб? Хара далайн эрьеэр зайжа, пальма модоной һүүдэртэ хэбтэхэб. Ресторанаар зайжа, бии үгы гоё-гоё архиинь уужа даа, тэндэхи хадын басагадуудтай любовь крутилха байна.

Кирилл. Минишье шамтай ошолдоходо яадаг юм? Үндэр Кавказай дорьботор шууяа татуужамди! Ши, Жамьян, манай компанида оролсохогүй гүш? (*Жамьян харюу үгэнэгүй.*) Аа, нээрээ, шимнай шүдэрлүүлхэн хээр хамнайш. Мартаад үгэ алдажархибалби.

Сэлмэг. Юрэдөө, мүнгэн гээшэмнай хүсэтэйл шүдхэр байна даа... Мүнгэнэй байбал, бүхы дэлхэй хүлэйш хажууда хэбтэжэ байха.

Жамьян. (*гэнтэ сухалдан*). Зай, хүрөө болоо! (Залгижа үрдезгүй эдээниинь хоолойдонь тороод, хахан алдана. Сэлмэг Кирилл хоёр мэгдэн, нюрга руунь шаана.)

Кирилл. Костя! Хаанабши? (*Эрье дороһоо хүтэй шэлнүүдые тэбэриһэн Костя бии болоно.*) Шэлээ наашань хая!

Костя хүтэй шэл дээшэнь шэдэнэ. Кирилл баряад, Жамьянда уулгана. Тэрэнь мэдээгээ ороно. Костя нүгөө хоёрто баһа шэлнүүдые хаяад, модо һандайлаад эдеэлжэ эхилнэ.

Костя. Юун болооб?

Сэлмэг. Сэбэр сэхэ Жамьямнай бидэ хоёрой мүнгэн тухай хөөрэлдэхые дуулаад, сухалдаһандаа хахашан алдаба. (*Гурбуулаа энеэлдэнэ.*) Юун удаан болонобши?

Костя. Голой саана ябаһан хонишон басагантай шашалдаһаар һааташооб.

Кирилл. Зай, юун боложо тарабат?

Костя. (*эдеэлхэ зуураа*). Юусгэлдэйн юһэн шаанги.

Сэлмэг. Бү тумархыш даа, Костя.

Костя. Шашалдааш гэжэ даа, бинь лэ хамар доро хахархай аман байна гэжэ үгэлөө аабзаб. Жэгтэй басаган байшоо. Нэрэеэ хэлыш гэхэдэм, энеэхэнээ бэшэ юумэ үгы. Дүлии юм гү, дутуу юм гү, хөөрхы. Үдэшэ кинодо ерээрэй гэхэдэм, ирзайгаад, морёо ташуурдаад гүйлгэжэ ябашоо. Юрэдөө, энэ нютагай басагад хатуу амитад байна даа. Үнөөхи Мухар-Шэбэрэй басагадай үбэртэш орохогүй гэхэдэ, нэгэл уриханаар эмнис гэжэрхибэл, үбэртэш аһашаха... Ээ даа... Зүрхэмни халуу бусалжа, амар заяа үзүүлхээ болёо. Хайшан гэжэ үдэшэ болотор тэсэхэ болоо гээшэб?

Жамьян. Энэ хана углуудань хүрэтэр хүргөөгүйдөө зайхаб гэжэ бү һанаарай. Тиитэрээ амархаа һанаа һаа, курорт ошохо юм гү бэ.

Костя. (*обёорон*). Үнөөхи үбгэжөөлнай ябашоо гү?

Кирилл. Обедынь болоод, сайгаа уухаяа ошоо. (*Энеэнэ.*)

Сэлмэг. Юрэдөө, энэтнай жэгтэй үбгэжөөл байна. Үдэр бүри ажалдаа

гарахатаймнай адли гаралсаад, тээ тэрэ модо хандайлаад нууха. Обедэймнай болоходо, баһа сайгаа уухаяа ошохо. Нүүлээрнь ерээд, ажалаймнай дүүрэтэр ёдойжо нууха.

Кирилл. Хүнэй юумэ нурахада дуугархагүй. Нээрээ, яагаа жэгтэй юм бэ? Сэлмэг. *(хилээмээ жажалан).* Энэтнай зүнтэг үбгэжөөл бэшэ аал даа. Үндэр наһатай боложо, ухааниинь балартаа ха.

Жамьян. Үгы даа, энэтнай миин зүнтэг үбгэжөөл бэшэ... Нэгэл нюуса ушартай байһан байха.

Костя. Зай, элдэбын зүнтэг-мүнтэг үбгэдөөр яахамнайб!

Сэлмэг. *(хоһон шэлээ Костидо хаяна. Костя баряад, хажуудаа табин.)* Гитараа үгэл даа!

Костя гитара һарбайна. Сэлмэг гитараа баряад, тэрээн дээрээ наадажа байжа дуулана.

Дуун.

Колхозой түрүүлэгшэ бии болоно. Барижа ябаһан газетээрээ сабхиингаа түри тоншосогоон, хүбүүдэй тэндэ зогсоно. Хүбүүд түрүүлэгшые хараашагүй болон, дуугаа үргэлжэлүүлнэ. Түрүүлэгшэ ханяагаад абана. Хүбүүд дуулахаа болино.

Түрүүлэгшэ. Зай, калымцигууд, дуулалдаһан зандаа гээшэ гүт?

Сэлмэг. Нүхэр түрүүлэгшэ, урид мэндээ хэлэдэг бэшэ юм гү?

Кирилл. Нээрээшье, энэ үглөөнэй тантай уулзаһанаа һананагүйб.

Түрүүлэгшэ. Зай, хүбүүд, наадаа орхие. Би тантай сэсэ буляалдаха гэжэ ерээ бэшэб.

Костя. Э... нүхэр түрүүлэгшэ, энэ һүүдэртэ нуужа хайрлагты. (Модоной тайрадаһа асараад, һүүдэртэ табижа үгэнэ. Угайдхадаа, малгайгаа мартаад гарашаһан байнат. Наранда шаруулаад, харанхалжа унаа һаатнай, яалтай гээшэб. *(Түрүүлэгшэ дураа гутан, Костя руу ёлогоноод, тэрэ тайрадаһан дээрэнь нуушана.)* Ээ... эндэ нэгэ болоһон үндэгэн үлөөд байна, хилээмэ, хүншье олдохо. Юрэдөө, голоогүй һаа...

Түрүүлэгшэ. Байг, байг. Һая шүлэ уугаад ябанаб... *(Тээлмэрдэн, хэлэхэ үгээ оложо ядан, дээшээ харана. Сэлмэг гитара дээрээ түргэн аялгын таһархай наадажархёод, доошоо тонгойн, урдаһаань бэлтыгээд харана. Түрүүлэгшэ бүри тээлмэрдэшэнэ.)* Ээ... юун гэхэ гэжэ байгаа һэмбиб даа...

Кирилл. Блокнод соо тэмдэглээд ерэхэ хаабта даа.

Түрүүлэгшэ. *(гэнтэ сухалдан)*. Зай, таанар, дан бү үнгэрэгты! Танда гасаалуулжа байха сасуутантнай бэшэб! *(Хүбүүд аниргүй болоод, хүйтөөр энеэбхилэн нууна. Ганса Жамьян урда тала руу шэртэһэн зандаа.)*

Энэ гэрээ хэзээ барижа дүүргэхэ зомта? Юун удаан нобшорно гээшэбта?

Намаршье дүтэлжэ байна.

Костя. *(үлэхэн үндэгэээ духадаа нязалаад, хальһынь арилгана)*. Арад зомнай «яарахада даараха» гэжэ баһа хэлсэгшэ...

Түрүүлэгшэ. *(бүри сухалдан)*. Тиитэрээ сэсэ буляалдахаа һанаа юм һаатнай, «эрьегүй уһан зоргоороо, эсэггүй хүбүүн зоргоороо» гэжэ үгэ баһа байха! Энэ танай барижа байһан һургуулиин хэрэгтэй бэшэ һаа, таанартай заяандаашье холбоорилдохогүй нэм. Аргынгаа халахада, зайгуул калымцигуудые хүлһэлбэ гээшэ гүбди. Тиихэдэнь таанар хүдэлһэн нэрэ зүүгээд лэ, архидажа, наншалдажа, үдэшэ болоходо бүхы хүдөөгөөр шууяа татанат. Бурхан зүг, иигэжэ зобонхаар, армянгуудые хүлһэлөө һаа, долоон дээрэ байгаа.

Кирилл. Тээд танай ажалша армянгуудтнай олохо юумэээ олоод, зуһадаг шубуудтай хамта халуун ороноо арилаа-а! *(Гараа арбагануулан, далаа һэбисхээһэн шубуунай янза үзүүлнэ.)*

Түрүүлэгшэ. Тиигээд лэ намайе баһажа байна гүт?

Сэлмэг. Нүхэр түрүүлэгшэ! Баһа хүдэлмэриин урмашалга гэжэ байдаг ха юм даа. Тэрээниие мартаха хэрэггүй. Үшөө нэгэ мянган түхэриг нэмэжэ хаяа һаатнай, хамсыгаа шамажа ерээд лэ, энэ һургуулиетнай дүүргэжэ хаяжархиха нэмди. *(Энеэнэ.)*

Түрүүлэгшэ. Намһаа контрактһаа дээшэ нэгэшье мүнгэ абахагүйбди гэжэ мэдээрэйгты! *(Жамьянда.)* Юрэдөө, эдэ калымцигуудай бригадир нэрэтэй хүн аад лэ юугээ бододог хүмши?

Жамьян. *(обёорон)*. Үгы, юундэ гэнтэ намда аһашаба гээшэбта? Яһалал шадал зэргээрээ хүдэлжэ байна бэшэ гүбди? Танда үшөө юун хэрэгтэйб? Харин хирпиисэмнай дууһажа байна. Цементнайшье оройдоол гурба-дүрбэн мэшээг үлэнхэй. Тэрэнэйнгээ дууһахада хирпиисээ нёлбоһоороо няаха болоно гээшэ гүбди? *(Бэшэ хүбүүдынэ энеэлдэнэ.)*

Түрүүлэгшэ. *(гайхан)*. Үгы, шимни юугээ хэлэжэ байна гээшэбши? Уржадэр гурбан машина хирпиисэ, хорёод мэшээг цемент асаржа үгэнэ һэн гүбии. Тэрэнээ хаанаа хэдэг зомта? *(Жамьян мурөө хабшаад абана.)*

Сэлмэг. Нүхэр түрүүлэгшэ, баһа барилгын материалнуудай физическэ шанар шэнжыень хараадаа абаха ёһотой. Энэ халуунда дутуу галдаһан хирпиисэтнай хатажа, хэмжээгээрээ бага болодог юм байна. Цементын растворшье

олиггүйгөөр шэргэнэ даа. Нэгэ ряд дүүргээд ерэхэдэш, боошхын оёор харагдажа байха.

Түрүүлэгшэ. Ши, хүбүүн, юугээ хэлэнэбши даа? Хэршье бага нургуулитай наа, юу хээ яһала тухайлха байхаб. Үнөөхи хирпиисэшни хатажа бага болодогшье гэлэй. Харин тэрэ раствор тухайгаа хүсэд бодонгүй үгэ алдажархибаш. Гансал уһаниинь шэргээ наа шэргээ ааб даа, теэд цементнь юундэ гэнтэ шэргэхэ болоо юм?

Сэлмэг. *(тээлмэрдэн)*. Үгы, битнай, нүхэр түрүүлэгшэ, оройдоол дүрбэн класс дүүргэһэн хүнби. Үнөөхи цементэтнай уһантаяа хамта шэргэдэг юм гэжэ һанагшалби... Аа, тиигээ наа, бидэ раствороо ханадаа дан зузаанаар түрхидэг байгаа ха юмбиди. Наял ухаандам оробо! *(Сабиргайгаа тоншоно.)*

Түрүүлэгшэ. Зай, хүбүүд, би тантай хэрэлдэхэ, үсэрэлдэхэ гэжэ ерээ бэшэб. Хэдыш сээсэ буляалдаа наамнай, хэрэгнай үлүү урагшаа ябажа үгэхэгүй. Наһаараа няалдаа бэшэ хадаа бээе дэмы зобоогоод яахамниб. Харин тантай ажалай контракт баталаа хадаа эрилтэ табиха эрхэтэй болоноб. Мүнгытнай хэлсэһээрээ яһала түлэхэб, гансал таанад энэ барилгаяа түргэхэнөөр дүүргэжэ үзыт даа. Намдаш наана амар, таанадшье сүлөөтэй боложо, дуратай тээшээ ябана бэээт... Байза, нэгэнтнай намтай ошолдожо, хоёр машина хирпиисэ, цемент асараг. *(Бодоно.)*

Костя. *(Баһа шурд нууриһаа бодожо.)* Би ошоһуу. Шалгажа абаагүй нааш, хухархай бутархай элдэбын юумэ хэжэ үгэхэ хүдхэшүүл байха!

Түрүүлэгшэ Костя хоёр ябана.

Кирилл. Эй, Костя! Басагадууды хараад, үдэшэ болотор бү зайшоорой!

**Костя гарайнгаа үзүүрээр сабиргайгаа хадхаад, шогложо ёһолоод гарана.
Урдаһаань үнөөхи үбгэжөөл гаража ерэнэ.**

Түрүүлэгшэ. *(үбгэжөөлдэ)*. Амар сайн, Гончик баабай!

Үбгэжөөл. *(ябууд дундаа түргөөр)*. Сайн, сайн, хүбүүн...

Ошожо үнөөхи модон дээрээ нуугаад, урдахи тала руу шэртэнэ.

Түрүүлэгшэ энеэбхилээд, гаража ябашана. Костя хургаа сабиргайдаа хадхан мушхаад, эшхэржэрхёод, түрүүлэгшын хойноһоо гарана.

Хүбүүд гайхангыар үбгэжөөл тээшэ харана.

Сэлмэг. Зай, энэ зүнтэгнай обеднээ бусажа, ажалдаа гараа. Бидэшье хамсыгаа шамахамнай бэшэ гү? *(Жамьян уршагад гээд, Сэлмэгыг тохоногоороо хадхажархина. Сэлмэг тэнсээгээ алдаад, доошоо холжороод, армагтаа аһалдаад ханжашана. Кирилл нүхэрөө нуга дороһоонь татаад дээшэнь гаргана. Сэлмэг мэдээ орожо, Жамьян руу сухалтайгаар харана.)* Вот дурак! Тархья соо унаа наам яаха нэмши?

Жамьян. *(Обёоронгүй, голой саадахи эрье руу харан).* Олоһон мүнгөөршни булаша дээрш гоё гэгшын хүшөө табиха нэм.

Кирилл шангаар энеэгээд, армагта үлгөөтэй байһан гитара абаад, дуулана:

*Хайран залуу Сэлмэг хүбүүн
Хада гэртээ харихань гү?
Хара далайн эрье дээрэ
Хадын басаган уйлаал гээшэ!*

Кирилл. *(дуулахаяа болижо).* Нээрээ энэ нургуулияа түргөөр барижа хаяад, ондоо тээшээ тонилоё саашаа. Хашартай боложо байна. Басагадуудшье хомор... Бии үгы юумэнүүдын гэхэдэ, нэгэн лэ наа, хүл маяа, нэгэн лэ наа, бээдээ дүтэ табижа үгэхэгүй. Юрэдөө, эндэхи басагадууд хуу хайшаа орошодог юм бэ?

Сэлмэг. Нээрээшье, энэ колхоздо ганса хүбүүд түрэдэг юм гү, али бии үгы басагадын хуу ондоо тээшээ хадамда гаража ябашадаг гээшэ гү?

Жамьян. Намгаша таанар, нээрээшье, мэгдэжэ байна хат. Эндэхи басагад нургуулияа дүүргээд, институт юумэ руу тархья шэхэхээе город ошоһон байха. Хүлээгээд лэ байгты, экзаменаа завалиилаад, олонхинь нөөргөө гүйлгэлдэжэ ерэхэ байха.

Сэлмэг. *(һанаа алдан).* Түргөөр Улаан-Үдээе бусадаг наа... Үдэшэ багаар «Прогрессэй» хажуугаар хужарта нуугаа наа, сомор нарин бээтэй, согтой хурса нюдэтэй гүрөөһэ барихал байгаа!

Кирилл. *(баһа һанаа алдан).* Москвагаа ошожо, институтдаа дахин орохо юм байна...

Сэлмэг. Хаял даа! Тэрэ яндан дипломой түлөө уураг тархья гутаагаад яахашниб? Инженер боложо гараашье наа, намнаа ехэ мүнгэ олохоб гэжэ һанана гүш? Наа, наа! Бил энээхэн улаан гараараа ямарш ноёнһоо үлүү мүнгэ олохоб. Мүнгэн лэ байгаа наа, бэшэ юун хэрэгтэйб? *(Гэнтэ Жамьян руу хараад, холо боложо нууна.)* Мартаад энэ сэбэр сэхын хажууда баһа үгэ алдажархибалби. Түлхижэ унагаажархилай!

Кирилл. Ээ, Сэлмэг, Сэлмэг... Шамда ойлгуула, боли адли. Сула мүнгэн, мүнгэн лэ гэхэшни урдаа байха. Мүнгэнэй барлаг болоол хаш.

Сэлмэг. *(шангаар энеэнэ)*. Хүниие бү энеэлгэл даа, Кирилл! Өөрөө баһал мүнгэнэй түлөө мантай холбоорилдожо ябана бэшэ гүш? Али үгыб гэхэ гүш?

Кирилл. Нээрээшье, тиимэ болоно гээшэ гү? Теэд бэшэ юумэ хэжэ шадахагүй хадаа яахабши. Заримдаа юушье хэжэ ябаһан хүн гээшэбиб гэжэ бэээ зэмэлхэш. Хүн шэнгээр түбхинэжэ, гэртэй бараатай болодог наа гэжэ хаа-яа досоогоо ханахаш...

Сэлмэг. Хари, хари! Гэрлээд, һамганайнгаа барлаг болоод, үхибүүдэйнгээ бааһа шээһыень арилгаханаа дээрэ юун байба гээшэб!

Жамьян. *(гэнтэ сухалдан)*. Аниргүй болол даа, Сэлмэг! Залхуутай! Шашахыш шагнаад заримдаа гүбижэрхиһэйб гэжэ ханагшаб.

Сэлмэг. *(урдаа наманшалан)*. Бурхаан, болёоб! Сэбэр сэхэ ноёмнай шангаржа эхилээ. *(Кириллдэ хашалдаад һууха гэхэдэнь, тэрэнь сухалтайгаар этэржэрхинэ.)*

Жамьян. Кирилл, ши юундэ институтдаа хаяһан хүмши?

Кирилл. *(гунигтайгаар энеэбхилэн)*. Хэлээ һаам, үнэншэхэгүйт.

Сэлмэг. *(гитараа дран-дран гүүлэн)*. Муу юумэндэ оролсоо гүш?

Жамьян. Аниргүй боло гэнэ бэшэ гүб?

Кирилл. Үгы даа, муу юумэ хээгүйб... Намтай хамта нэгэ басаган һурадаг һэн...

Сэлмэг. Тиигээд тэрээндээ хуби заяагүйгөөр дурлашоо гүш?

Кирилл. *(Сэлмэг тээшэ обёороншьегүй)*. Тэрэ басагантай лекцидээ нэгэ столой саана һуудаг һэмди. Гэнтэ өөрөөшье мэдэнгүй, тэрээндэ дурлашаһан байгааб. Тэрэшье намда миин бэшэ байшоо...

Сэлмэг. Угайдхадаа буряад юм гү даа?

Кирилл. Бэшэ, армян.

Сэлмэг. Армян? Яагаа һонин юм бэ! Би армянгуудые гансал калым сохидог юм гэжэ ханагша һэмби.

Кирилл. Гурбадахи курсда ороод байхадаа, тэрэ басагандаа гэрлэе гээ һэм. Тэрэмни зүбшөөгөөд, гэртээ бэшэг бэшэһэниинь, эхэ эсэгэнь үншэн зөөригүй студентдэ бү гара гэжэ харюу эльгээгээ һэн. Тиихэдэнь басагамни гэртэхинһээ айжа, намһаа холо болошоо һэн...

Сэлмэг. Ганса тэрээнһээ боложо институтдаа хаяба гээшэ гүш? Вот дурак!

Кирилл. Нээрээшье, мүнөө һанаад үзэхэдэ, үбэштэй юумэ хэжэрхиһэн хүн байнаб. Ондоо институтда перевод абахаа яаһан хүмбиб. Тиигээд нютагаа бусаха гээд, поезддо һуухаа байтарни, үнөөхи Асмикни гүйжэ ерээ һэн, хаанаһаа мэдээ юм, гайхыш. Хүзүүндэмни аһашахадань мэгдэһэндээ

чемоданаа абаад буушан алдаа нэм. Теэд хэрэгэй бүтэһэн хойно юу хээдхихэбши даа... Мүнөө энэ тантай калым сохижо ябахым өөһэдөө хаража байна гүбта даа.

Жамьян. Бишье армиһаа ерээд, институтта орохо һанаатай хүн нэм. Теэд номшье мартагдаа даа, залхуумнишье диилээ... Зай, хэхэ ажалаа хэе. Үнөөхи Костимнай хайшаа үгы болошоноб? Аа, хүбүүд, нээрээ, хирпиисэ, цементмнай яагаа түргөөр дууһана гээшэб?

Сэлмэг. Раствороо зузаанаар няана бэшэ аалди?

Кирилл. Юун зузаанаар гэжэ? Хараад үзыш.

Сэлмэг. Тиигээ һаа, хүн хулууна гээшэ ааб даа.

Жамьян. Кирилл, ши сарайгаа суургалдаггүй юм гүш?

Кирилл. Хиирээ нэн гүб! Тэрэ томо суурга хэн тайлаба гээшэб? Түлхюурэйн хүндэ гээшэнь, гуяым холгоожорхёо. *(Хармаан сооһоо томо гэгшын түлхюур гаргаад харуулна.)*

Хүбүүд бодожо, мастерогуудаа абана.

Сэлмэг. Һүүе! Харыт! Наашаа нэгэ басаган ерэжэ ябана! Энэ минии болохо бшуу даа, би урид харааб!

Хүбүүд һонирхон эрьелдэнэ. Портфель баринхай Ханда гарана.

Хүбүүд гайхан эшхэрнэ. Хүбүүд руу хитүүгээр хараад, алад гарахаяа һанана.

Сэлмэг дээрэһээ бүргэд мэтэ хүрэжэ буушана. Газарта хүрэхэдөө хүлөө булга гэшхэжэрхин алдаад унашана. Ханда энеэнэ. Сэлмэгэй хойноһоо Кирилл хүрэжэ буушана. Жамьян энеэбхилэн дээрэ үлэнэ.

Сэлмэг. Сайн байна!

Ханда. Сайн...

Кирилл. *(хубсаһаа заһад гээд, толгойгоо тонгогод гүүлэнэ).* Түрүү ажалша дархашуулай зүгһөө амар мэндэ хүргэе!

Жамьян. *(дээрэһээ).* Олзо бэдэрһэн калымшигуудай зүгһөө гыш даа! *(Ханда Жамьян руу һонирхонгёор харана.)*

Сэлмэг. *(Хандые убайгүйгөөр хүлһөөнь толгойдонь хүрэтэр харан.)*

Юрэдөө, яагаа харагдаа үзэгдөөгүй гоё басаган гээшэб!

Жамьян. *(дээрэһээ).* Харсагын тахья бариха гээд тэнгэриһээ унашаһаниинь, тахья бэшэ гулабхаа байшаба гү? *(Энеэнэ.)*

Кирилл. Э... Та институтта оробо гүт, али завалиилаа гүт?

Ханда. Юун гэжэ-э?

Кирилл. Үгы, экзаменаа хэр тушаагаад ерэбэбта гэнэб.

Ханда. Юун гэнэ гээшэб даа. Би училищияа энэ зунай дүүргэнхэйлби.

Сэлмэг. Тиихэдээ тамнай эндэхи бэшэ болоно гүт?

Ханда. Би Баргажанайлби. Педучилищияа хүүлээр эндэ багшалха болоод ерээб. Үсэгэлдэр Улаан-Үдэһөө автобусоор буугаа нэм.

Кирилл. Тиигээд шэнэ газараа хаража ябана гээшэ гүт?

Ханда. Тиинэ. Энэ таанар эхин хургуулийн байшан барижа байна гүбта даа?

Кирилл. Үгы, энэтнай гахайн фермэ гээшэл.

Ханда. *(энеэн)*. Худала-ар! Намда колхозой түрүүлэгшэ тэрэ эрье дээрэ калымшигуудай барижа байһан байшан эхин хургуули болохо юм гэжэ хэлээ нэн лэ. Тиигээд би хургуулияа хараха гэжэ ерэбэ гээшэб.

Сэлмэг. Теэд юундэ алад гаран алдабабта?

Ханда. Намда түрүүлэгшэ тэдэ калымшигуудһаа холуур ябаарай, юушые хэжэ болохо гэжэ хэлээ нэн.

Жамьян. *(дээрэхээ)*. Танай харахада тиимэл һаа айдаһатай аалди?

Ханда. *(дахин Жамьяниие һонирхонгёор харан)*. Хэн мэдэбэ-э! Ная танилсажа байна бэшэ аалди? *(Байра дээрээ эрьелдэн.)* Нээрээ, яагаа гоё газарта хургуулиемни барижа байна гээшэбта! Уужам сүлөө, эрье дорохоно гол урдажа байха, саада эрьедэнь тала ногооржо байха, бүри саана үндэр үндэр хүхэ хада хабсагайнууд тэнгэри хадхан алдажа байха!

Кирилл. Үгы, тамнай шүлэг бэшэдэггүй гүт?

Ханда. Хаанаһаа шүлэг бэшэхэ гээшэбиб. Толгойшые ниилүүлжэ шадагшагүйлби. *(Үбгэжөөл һонирхонгёор Ханда руу харана.)* Сайн байна гүт, баабай?

Үбгэжөөл. *(шарайнь гэнтэ зөөлэн болоно)*. Найн даа, басаган. Шимни тиихэдээ манай хүүгэдтэ ном заахаяа ерэнэн болоно гүш?

Ханда. Тиимэ. Сентябриин нэгэндэ хонхын наярхатай хамта портфелез баряад, класстаа орохоб. Айдаһанайм хүрэхэ гээшэнь!

Үбгэжөөл. Дадана бээш. Теэд үшөөл залуухан, ургажа ябаһан улаан бургааһахан байнаш даа. Үхибүүд үгыш дуулажа үгэхэ юм гү?

Ханда. Дуулангүй хаана ошохоб! Намайе мэдэнэгүйт! Хэршые аймхай һаа, сухал дундаа юуш хэжэ болохоб! *(Хүбүүд руу харан энеэнэ.)* Зай, танда һаалта хэнхаар ябахам даа. Тантай шашалдажа, ажалһаатнай һаатуулаа һаам, хургуулимни түргөөр баригдахагүй!

Жамьян армаг дээрэ гитара баринхай дуулана:

619180

*Улаан-Үдын сэсэрлиг соо
Уулзаад тэндээ дурлашооб...*

Ханда. *(энеэн)*. Концерт гаргажа байжа, гэр баридаг яагаа хүхюу калымши-гууд гээшэбта! Басаган бэшэ хаа, танай компанида ороод, дуу дуулажа байжа калым сохилсохо нэм. Зай, баяртай! Кинодо үдэшэлэн уулзаха юм бэшэ гүбди. Эндэхи клубтатнай муртэй кино гарадаг юм гү даа?

Кирилл. Мүнөөдэр «Сезон любви» гэжэ япон кино гараха.

Ханда Үү-е! Япон гү? Дуран тухай гү? Ошохо байна! Зай, ябааб! (Ханда яба-хаа ханана. Сэлмэг Кирилл хоёр гараа арбайлгаад табижа үгэнэгүй).

Энэ яасагаалдана гээшэбта? Үтэр табигты!

Кирилл. *(энеэн)*. Таалаагүйдэш табихагүйб.

Сэлмэг. Намай, намай таала! Би шамайе урид харааб!

Ханда. *(нээрээһээ сухалдан, тэрэ хоёрые портфелеэрээ сохино)*. Үтэр табигты гэнэб! Би таниие иимэ гэжэ ханаагүйб!

Доошоо нуугаад, нюураа гараараа бүглөөд уйлана. Жамьян дээрэхэ хүрэхэ буугаад, Сэлмэг Кирилл хоёрые хоёр тээшэнь шэдэжэрхинэ.

Жамьян. *(нүхэдтөө)*. Зай, донжуангууд, тэрэ носилка абаад, хирпиисэ аса-рагты! Хирпиисэмнай дууһажа байна.

Сэлмэг Кирилл хоёр дуратай дурагүйшые хаа, носилка абаад, гэшхэлхээр гарана. Жамьян Хандын мур сохино.

Залуу багша, бодогты! Юугээ томоотой багша хүн аад, бололгүй юумэнһээ бархирна гээшэбши? *(Хандын бүри шангаар бархиршахада, Жамьян тээл-мэрдэшэнэ. Тиигээд өөрөөшые мэдэнгүй толгойень эльбэнэ.)* Зай, болииш даа, бү уйлыш даа. Шамай дайрахаа байһан хүн үгы.

Ханда гэнтэ тархья үргөөд, шанга гэгшээр энеэжэрхинэ. Жамьян мэгдэһэн-дээ ургамал шулуундал зогсошоно. Үбгэжөөл эдэ хоёрые хараад нахал соохоноо энеэбхилнэ. Гэрэй саанаһаа гайхаһан Кирилл Сэлмэг хоёр гартаа хирпиисэнүүдые баринхай гүйлдэжэ гарана. Ханда дахин шан-гаар энеэнэ. Сэлмэг хургаа сабиргайнгаа хажууда мушхаад эшхэрнэ. Тиигээд нүхэртээ үгы болошоно.

Ханда. *(доро нууһан зандаа, Жамьян руу хүхюунээр харан)*. Намай нээрээһээ уйлаа гэжэ һанаа гүш? *(энеэнэ.)* Тэдэ хоёрые гоёор мэхэлбэ бэшэ гүб? *(Бодоод үһөө заһана)*. Шамае буужа абарха гэжэ һанаашьегүйлби. Жамьян. *(бүри тээлмэрдэн)*. Юундэ?

Ханда. Шамае эдэ хүйхэрнүүдтэл адли убайгүй амитан гэжэ һанааб.

Жамьян. *(хүйтөөр энеэбхилэн)*. Калымщик лэ хадаа мүртэй хүн бэшэ гэжэ гү?

Ханда. *(гэнтэ муу болон)*. Би... би тиигэжэ һананагүйб. Миин лэ, би миин... *(Нюураа гараараа бүглөөд нугшана. Жамьян тэрэниие энеэбхилэн, ташаагаа тулан харана. Ханда Жамьян руу дахин харана.)* Харьш, мүнөө нээрээһээ уйлааб. Үгы, би шамае гомодхоохоо һанаагүйлби...

Жамья. *(энеэн)*. Зай, бараг юм ааб даа. Калымцигууд лэ хадаа калымцигууд бээбди. Нохой өөрыгөө нохой гүүлэхэдээ хэзээ сухалдажа байгаа һэн бэ? Һанаагаа бү зобо, залуу багша. Калымцигуудшье һаа, энэ нургуулиеш ямаршье дархашуулһаа дорогүйгөөр барижа үгэхэбди... Зай, шэнэ газартаа түбхинэжэ байна гэшэ гүш?

Ханда. Нэгэ таргуун даа һамганайда байха болооб. Нэрыншье нурахаа айгаа һэм—сухалтай гэшэнь! Мүнөө почто ошожо гэртээ бэшэг табихам.

Жамьян. Эжы баабайдаа гү?

Ханда. Эхэ эсэгэмни үни үгы. Нагаса абгайдаа бэшээб.

Жамьян. Аа... Ши теэд кинодо ерээрэй? Япон кино гэнэ һэн гү даа. Дуран тухай хадаа һонин лэ байгаа ёһотой.

Ханда. *(эшэжэ доошоо харана)*. Һонин лэ юм бэшэ гү... *(Гуталайнгаа хоншоороор газар этэрнэ.)* Та нургуулиемни хэзээ барижа дүүргэхэбта?

Жамьян. Хирпиисын дутаалгүй һаа, сентябриин арбаадаар дууһаха юм бэшэ гүбди.

Ханда. *(урмаа хухаран)*. Сентябрьриин арбаадаа-ар?.. Тиигээ һаа би түрүүшынгээ урок шэнэ нургуулидаа үнгэргэхэгүй болоно гүб?

Жамьян. *(хэлэхэ үгээ оложо ядана)*. Теэд... Бидэ оройдоол дүрбэн хүн ха юмбибди.

Ханда. Би... би түрүүшынгээ урок ... шэнэ нургуулидаа... *(аалиханаар нугшана.)*

Жамьян. Байза, байза! *(бодхоожо байһан ханануудайнгаа хажуугаар ябана, анхаралтайгаар харана, юушьеб хамар дороо шэбэнэнэ. Тиигэжэ байтараа гэнтэ гүйжэ ерээд гарынь барина.)* Зай! Мүрынь ганса, мүргэлынь нэгэ! Сентябрьриин нэгэн болотор дууһажа үзэхэбди!

Ханда. *(үнэншэжэ ядан)*. Точно гү?

Жамьян. Точно, точно! Нээрээшье нуралсалай шэнэ жэл шэнэ байшанда уг-
таханаа найхан юумэн юун байхаб. Нэтэрүүхэнээр хүдэлөөд, сентябриин нэгэн
болотор дүүргэжэ үзүүжэбди!

Ханда. *(дахин урмаа хухаран)*. Үзүүжэбди?..

Жамьян. Юун зоболонтой залуу багша гээшэбши? Зай! Лаб, лаб дүүргэхэбди.

Ханда. *(Жамьянай гар баряад, баяртайгаар хэжэрэн)*. Яагаа найн хүбүүд
гээшэбта! Зосоом гэрэлтэй болошобо! Шубуун наа ниидэжэ ябашаха нэм!

Жамьян. Тиихэдэ ши энээнииемнай харюулха болоно бшууш даа. *(энеэнэ.)*

Ханда. *(тээлмэрдэн)*. Тээд ... би яаха болонобиб?.. Аа, танда мүнгэн хэрэг-
тэй гү?

Жамьян. *(гэдэргээ хазайн шангаар энеэнэ)*. Мүнгэн? наа-наа-наа! Ка-
лымцигууд хэзээ мүнгөөр дутажа байгаа нэм? Үгы, ши ондоогоор харюулха
болонош... *(Ханда руу муухайгаар харана.)*

Ханда. *(Жамьяниие хэжэглэнгээр удаан хаража байтараа, гэнтэ сошон-
гёор гэдэргээ болоно.)* Үгы! Үгы, би тиихэгүйб! Би тиихэгүйб!

Жамьян. Уймар лэ байнаш даа, залуу багша! Муу юумэ ханахашни урдаа
байха. Би шамнаа нэрыш нурахаа ханаа хэнби.

Ханда. *(ханаагаа амаран)*. Бү сухалдаарай, би үбэштэйржэ, нээрээ муу
юумэ ханааб... *(Гэнтэ.)* Үгы, би нэрээ хэлэхэгүйб! *(Буруу харана.)*

Жамьян. *(гайхангяар)*. Юундэ?

Ханда. Муухай нэрэтэйб.

Жамьян. Муу-хай? Иимэ зохидхон басаган аад, муухай нэрэтэй гэжэ гү?

Ханда. Тиимэ, муухай...

Жамьян. *(зорёолон)*. Нэрээ хэлээгүй наашни, сухалдахаб.

Ханда. Сухалдыш саашаа.

Жамьян. *(зорёолон)*. Сухалдаа наа, барижа байһан нургуулииешни хаяад
ябашахаб!

Ханда. Юу?! Үгы, үгы! Бү сухалдагты! Би... би Ханда гэжэ нэрэтэйб... *(Уруу-
гаа харана.)*

**Жамьян шангаар энеэнэ. Ханда Жамьяниие гомдонгёор хараад, бүри улаан
болошоно. Углуугай саанаһаа Сэлмэг Кирилл хоёр гайхан бултайна.**

Ханда. Наада барихаш гэжэ ханаал нэм...

Жамьян. *(энеэхээ болин)*. Үгы, нэрыш наадалжа энеэнэгүйлби. Муухай
нэрэтэйб гэхэдэшни, Пяглай юм гү гэжэ ханааб. Ханда... Иимэ нэрэһээ гоё
нэрэ алтан дэлхэй дээрэ байха аал?..

Ханда. *(үнэншэжэ ядан)*. Нээрээ гү? Намае мэхэлнэгүй гүш?

Жамьян. *(хоолойгоо хургаараа зуран)*. Бурхан зүг, хорин таба хоолойгоо отолуужаб!

Ханда. Басагадууд муухай нэрэтэйш гэдэг... *(гэнтэ хүхюу боложо.)* Зай, би ябахам даа! Шамтай хөөрэлдэжэ, ажалдатнай наалта хэжэ байна бэшэ аалби. Сентябриин нэгэн болотор лаб дүүргэхэ гүбта даа?

Жамьян. *(гараа үргэнэ)*. Честное пионерское!

Ханда. Зай, баяртай! Кинодо уулзуужабди! *(Гүйжэ гарана. Жамьян энеэбхилэн армаг тээшэ ошоно. Гэнтэ Ханда нөөргөө гүйжэ ерэнэ.)* Нээ-яа!

Жамьян. Юун болооб?

Ханда. Гэнтэ наажархибаб! Нургуулииемни барижа дүүргэхэдэтнай, би зооо газахиение сэбэрлэжэ, угаан хойноо зөөжэ орохо болонолди. Августын хорин зургаа долоо болотор дуунажа үзыт даа! Аа!

Жамьян. Энэмнай юун боложо байна гээшэб? Байза... *(бодолгото болон байтараа гараараа нэжэрнэ)*. «Эх, была не была...». Хорин долооной үдэр гарташ тушаажа үгэхэбди. Только ши түрүүлэгшэээ энгэрнээн баряад, хирписэ, цемент нэхээрэй.

Ханда. Үгэжэ үгөөгүй наань, энгэртэнь бэшэ, бахалууртань ашахааб! *(Гэнтэ Жамьяниие хасар руунь таалажархёод, гүйшэнэ.)* Би шини нэрэ мэдэхэлдээ-э! Жамьян гэжэ нэрэтэйш!

Гүйжэ үгы болошоно. Жамьян нюдөө бэлтылгээд, таалуулан хасараа баряад үлэшэнэ. Үнөөхи үбгэжөөл энеэнэ. Жамьян гайхан гэдэргээ харана. Үбгэжөөл энеэбхилэн саашаа харана. Сэлмэг Кирилл хоёр гүйдэжэ ерэнэ.

Сэлмэг. Хиитэр лэ амитан байнаш даа! Хүүе ябуулжархёод, нэмээхэн эндэ хахуули хаяжа байха.

Кирилл. Үшөө таалуулжа налаба ха юм.

Сэлмэг. Хүнгэхэн ябадалтай басаган хэбэртэй. Дайралдаһан лэ хүбүүдтэй таалалдаха... Байза, хаана байра абаа хаб? Киногой нүүлдэ гэртэнь хүргэхэ юм байна.

Жамьян. *(Сэлмэгэй хамар доро нударгаяа абаашажа)*. Ханда тухай нэгэш муу үгэ дуугараа наа, энээхэнтэй танилсахаб гэжэ мэдээрэй!

Сэлмэг. *(хамар дорохи нударга руу хёлойн)*. Энээхэнтэйш танилсаад яахамнайб... Хүнэй тоомоо таһаржа хэлэхэдэ, яасагаана гээшэбши?

Кирилл. Тэрээндээ дурлашоо бэшэ гүш даа?

Жамьян. Үбэштэй юумэ бү дуугарал даа. Ханда гүлмэр, үхибүүн зандаашье

наа, үнжэгэн, сэбэр сэдхэлтэй басаган. Та хоёртой Мухар-Шэбэртэ холбоорилдодогтол хүнийн наадан бэшэ.

Кирилл. Гоё-гоёор хөөрыш даа! Бүхы басагад адли: халхинай үлээхэн тээшэ хамхуул үбһэндэл мухаряд ябашаха.

Жамьян. Үгы даа... Ши, Кирилл, үнөөхи өөрынгөө хуби заяагүй дуран дээрэхэеэ тиигэжэ бодонош. Зүрхэнш хатажа, хальһа ургашоо. Эрэ хүн хадаа шархымни хүндэхөөгөө гэжэ намда бү гомдо. Хэзээ нэгэтэ жаргалаа олоһон хойноо намайе зүб лэ хэлээ нэн гэжэ ойлгохо байхаш...

Кирилл. *(энеэбхилэн)*. Хэлэхэн үгэшни хэрэг дээрээ бээлхэнь болтогой! Сэлмэг. Байза, сентябриин нэгэн тухай юун гэжэ тэрэ Хандатай хэлсэнэ нэмши даа?

Жамьян. Аа, мартаад байналби. Энэ барилгаяа августын хорин долоон болотор дүүргэжэ үзээл даа, хүбүүд.

Кирилл. Августын хорин долоон болотор? Үгы, шимни халуураа бэшэ гүш даа? *(Духынь баряад үзэнэ.)*

Сэлмэг. Хорин долоо?.. Пэй! Энэ барһамнай нээрээһээ дурлашоо лэ!

Жамьян. Байгыт даа! Энэ басаган һая педучилищи дууһаад, эндэ багшалхая ерээ. Тиигээд наһан соогоо түрүүшын уроогоо шэнэ нургуулида үнгэргэхэ нэм гэжэ ханашоод ябана. Энэ басагые баярлуулжа, барилгаяа болзорһоонь урид дүүргэхэдэмнай яадаг юм бэ? Ямар һайхан хэрэг хэхэ гэшэбибди. Али калымщигууд лэ хадамнай зосоохи зүрхэмнай хальһа ургажа, уяржа шадахаа болишоо гэшэ гү?.. Нэгэдэхээр, энэ багша басагые баярлуулхабди. Хоёрдохээр, өөһэдөөшье түргөөр сүлөө орожо, абаха мүнгөө абаад тонилхобди. Минии бодоод үзэхэдэ, балайшье гайтай хэрэг бэшэ. Нэтэрүүгээр, оньһотойгоор хүдэлөө наа, августын хори гаран болотор яһала дууһахаар хэбэртэй байна. Юун гэжэ хананабта?

Сэлмэг Кирилл хоёр тархьяа маажан тээлмэрдэнэ.

Зай! Та хоёрой хэлэхээр лэ болохо. Костяшье бидэ гурбанай гараа үргөө наамнай юу арсахаб.

Кирилл. Нээрээшье, ханаад үзэхэдэ, яһала болохотой юумэн гэшэ ха.

Юрэдөө, түргөөр дууһаад арилаа наамнай, дээрэ болоод байна.

Жамьян. Зай, Кириллшье зүбшөөбэ гэшэ. Ши, Сэлмэг?

Сэлмэг. Харин мүнгөө түргөөр абахамнай юутэгүй байна...

Жамьян. Зай, мүнгэндөө ханаагаа бү зобо! Тиигэбэл хамсыгаа шамаа гүбди?

Кирилл. Байза, хайшан гээд хүдэлөө наамнай, дээрэ гэшэб? Жамьян Сэлмэг

хоёр бэрхээрээ ханаа дуунаха. Бидэ Коститой хирпиисэ зөөхэбди, раствороо худхаха болонобди. Палааха подвалнайшые бэлэн болонхой. Гэрэй оройшые гурба-дүрбэн үдэрэй хэрэг лэ ааб даа. Харин үүдэ сонхонууд гэжэ нобшо ажал байна...

Үбгэжөөл гэнтэ бодоод, хүбүүдтэ дүтэлнэ.

Үбгэжөөл. Үүдэ сонходоо ханаагаа бү зобогты, хүбүүд. Би хүүжэб. (Хүбүүд ур-даһаань гайхан үлылдэнэ. Үбгэжөөл энеэбхилнэ.) Яатараа намайе харанабта? Зүнтэг үбгэжөөлтнай бүхэли наһаараа модо тоншожо ябаһан хүн байха. Сонхо үүдэнэй модонтнай хаанаб?

Жамьян. *(тээлмэрдэн хэлээ залгишаһандал гараараа заана)*. Гэрэй саана байха даа...

Үбгэжөөл. Зай, тиигээ наа, гэртэһээ зэмсэгээ асархам. *(Гаража ошоно. Хүбүүд хойноһоонь гайхангыар харана. Сэлмэг хойноһоонь хараад эшхэрнэ.)*

Кирилл. Нээрээшые ямар жэгтэй үбгэжөөл гээшэб?

Сэлмэг. *Һонорыень гайхыш!* Зүнтэг гэхыем, хүйхэршни, дуулажархёо ха юм. Жамьян. Энэтнай миин үбгэжөөл бэшэ гэнэл һэн гүбии... Зай, сагнай ошожо байна. Ажалаа хэе.

Машинын абьян дуулдана. Костя гүйжэ ерэнэ.

Костя. Мүнөө хүрэтэрөө обедлэжэ байна гээшэ гүт? Хоёр машина хирпиисэ асарааб! Складта гэхэдэ, хирпиисэтэй машинануудай түлөө наншалдаан болон алдажа байна! Үнөөхи гоёор хөөрэдэг түрүүлэгшэмнай энэ хоёр машина тахяагай фермын барилгада үгэхэ болоод байгаал, нохойшни! Талаан боложо, нэгэ танигдаагүй залуухан басаган харайжа ерээд, түрүүлэгшын энгэртэ аһашаба гээшэ! Тиигээд энэ хирпиисэтэй хоёр машина намда үгүүлбэ. Бараг лэ басаган ха, нэрыеньшые һуража үрдеэгүйб. Үдэшэлэн кинодо танилсаха юм байна. Мэдэнэгүй гүт, юун басаган бэ?

Жамьян. *(энеэнэ)*. Юусгэлдэйн юһэн шаанги!

Хүбүүд бээлэйнүүдээ углаад, хүхюүгээр эшхэрэлдэн, гэрэй саана ороно. Согтой хүгжэм наадана.

Хүшэгэ.

ХОЁРДОХИ ҮЗЭГДЭЛ

Нэгэдэх и үзэгдэлэй декораци.

Үдэшэ оройшог болонхой. Урдахи талада нэгэн хоёр гүүртэнүүдэй галнууд ялагашана. Тэнгэридэ мүшэд элээр харагдана. Нохойн хусаха абьян холо дуулдана.

Үнөөхи үбгэжөөлэй һандайлдаг модон дээрэ Ханда үбдэгөө тэбэрээд һууна. Аалиханаар үгэгүй дуу дуулана. Жамьян бии болоно. Хандые харажархёод, саанаһаань һэмээхэн дүтэлжэ ерэнэ.

Жамьян. *(һүрөөтэй хоолойгоор)*. Бү хүдэлэ! Гараа үргэ!

Ханда. *(татагад гэнэ)*. Үс-гэлдэр! *(Эрьелдээд харана.)* Аа, Жамьян гүш?

Юундэ хүниие айлганабши? Итaк зүрхэ муутайб.

Жамьян. Хайрлыш, мэдээгүлби. *(Хажуудань һууна. Ханда саашаханаа болоно. Жамьян гасаалжа дахин хажуудань һууна. Ханда модоной үзүүртэ хашагдахадаа, бодоод нүгөө үзүүртэнь ошожо һуушана. Жамьян энеэнэ.)*

Киногой һүүлээр юундэ үгы болошообши?

Ханда. Миин.

Жамьян. Һүни болоһон хойно энээ руу юу бэдэрнэ гээшэбши?

Ханда. Нургуулияа харахаяа ерээб. *(Жамьян энеэнэ.)* Ши юундэ ерээбши?

Намай хараад, хойноһоом дахаа гүш?

Жамьян. *(дахин энеэнэ)*. Үгы, нэгэ хэрэгтэй һэм.

Ханда. Ямар хэрэг гээшэб даа?

Жамьян. Тс-с... Һүүлдэ хэлүүжэб.

Ханда. Үглөөгүүр хэды часта ажалдаа гарадагбта?

Жамьян. Долооноор. Яагааб?

Ханда. Танда хамһалсахаб.

Жамьян. *(энеэнэ)*. Юу хээдхибэ гээшэбши? Садатараа унтажa бодоод, талаар сэсэг түүхэ юм гүбүү.

Ханда. Танай хара хүлһөө гоожуулжа байхада, би миин харааша болоод байха юм гүбии?

Жамьян. Теэд бидэ хэһэн ажалайнгаа түлөө мүнгэ абадаг гээшэ гүбди.

Ханда. Үбэштэй гээшэ гүш даа? Хүнүүд гансал мүнгэнэй түлөө хүдэлдэг юм гү?

Жамьян. Нээрээ, субботник, воскресник гэжэ байдаг һэмнай даа.

Ханда. Энэ барижа байһан байшантнай минии нургуули гээшэ гүбүү. Һанаагаа зобонгүй яаха юмбиб?

Жамьян. Тээд эндэ удаан багшалха ханаатай гүш?

Ханда. Үхэдэл мэдэбэ... *(Жамьяниие хулгай нюдөөр хараад.)* Хадамдал гаража ябашоогүй наа, байха юм бэшэ гүбии!

Жамьян. *(зорёолжо)*. Намда гарахадашни яаха юм?

Ханда. Һэ! Яагаа забавна юмши! Танилсажа үрдезгүй аад, гэрлэе гэжэ байха. Нонин лэ хүнүүд байдаг хадаа. Үдэр таалахадам, намайе шамда дурлашоо гэжэ ханаа гүш? Ничего подобного! Би миин бригададатнай баярые хүргэжэ таалаба гээшэ гүбии.

Жамьян. Тиимэшье гэлэй... Зай, хараһан кинонай гоё кино байна гү?

Ханда. Одоол гоё даа! *(Гэнтэ уруу дуруу болоно.)* Харин... тэрэ япон басагые хайралдахам хүрэнэ.

Жамьян: Ёкые гү?

Ханда. Ёкые... Тиимэ гоёор дурлаһан аад, нула халашаха... Харюугүй дуран гээшэ ямаршье үбшэнһөө доро юм байна даа. Намтайл тиимэ юумэ бү болоһой!

Жамьян. Шимни, юрэдөө, дурлажа үзэһэн хүн юм гүш?

Ханда. Юу хэлээбшэ-э! Мянга дахин юм ааб даа! *(Хургаяа даран тоолоно.)* Жаахан байхадаа, хүршэ хүбүүндээ дурлаа нэм. Долоодохидо нуража байхадаа, физикын багшада дурлаа нэм. Педучилищида нурахадаа, нэгэ залуухан артистда олиггүйгөөр дурлашоод, бүхэли һүни бархиржа хонодог нэм.

Жамьян. Тээд тэрэ артисттаяа юун боложо тараабта?

Ханда. Юу хэлээбшэ-э! Арбаад алха дүтэлхөөшье айдаг лэ нэнби. Миил хойноһоонь хараад гээгдэшэхэш...

Жамьян. Наһан соогоо таалалдажа үзэһэн хүн юм гүш?

Ханда. *(Жамьяниие һэжэглэнгээр харана)*. Хэлэнэйнгээ хордошотор юм ааб даа! Уралшни миил халуу бусалжа байха.

Жамьян. Худалаар хэлэнэ бэшэ аалши даа?

Ханда. *(тээлмэрдэнэ)*. Юун... худалаар гэжэ. Хүбүүд... хүбүүд намда амар заяа үзүүлэгшэгүй нэн!

Жамьян. Тиимэ бэрхээр таалалдажа шадаха юм наа, намайе нургыш даа. *(Ханда тээшэ даб гэхэдэнь, Ханда шурд хүрэжэ бодоод, армаг доро гүйжэ орошоно. Жамьян энеэнэ. Ханда армаг дороһоо сошонгёор харана.)*

Ханда. Ээ даа, шишье нүхэдтөөл адли басагаша хаямши. Ная мэдэбэб!

Жамьян. Басагадта дурлахада, нүгэл юм гү?

Ханда. Нээрээһээ дурлаа наа, хамаагүй ааб даа. Тээд таанад миил баһаад хаядаг ха юмта. Калым сохижо ябахадаа, хүдөө бүхэндэ басагадуудые мэхэлдэг байһан байхат.

Жамьян. Яагаад мэхэлдэг гэжэ?

Ханда. Бү зорёолол даа, мэдэжэ байгаа аабзаш. Тиигээд намай баһа тэдэ басагадтал адли гэжэ һанана гүш? Ничего подобного!

Жамьян. Намайе хүн гэжэ тооногүй гүш?

Ханда. Харахада яһала хүндэ адлиш. Бирагүйхэн хүбүүн гэхээр бэшэ... Танай бригада гэхэдэ, һонин лэ зон байнат даа. Иишэ тиишээ зайжайл ябаха. Өһөдөө мэдэлтэй, хуулигүй амитад хат. Гансал мүнгэнэй түлөө оролдоно гэшэ гүт?

Жамьян. *(тээлмэрдэн)*. Юун мүнгэнэй түлөө гэжэ... Баһа газар нютагуудые хаража үзэжэ ябаа аабзабди.

Ханда. Тиитэрээ газар харахаяа һанаа юм һаа, турпутёвкоор Европо, Япон ошохо юм гүбүү.

Жамьян. *(гашуудалтайгаар энеэбхилэн)*. Бидэ зуһадаг шубууд ха юмбибди даа...

Ханда. *(энеэнэ)*. Зуһадаг шубууд? Теэд зуһадаг шубууд аяар холын халуун оронуудта үбэлжөөд, хабарай болоходо, түрэнэн нютагаа бусадаг. Таанар гэхэдэ, миил Буряд соогоо байраһаа байрада харайлдана ха юмта. Хашартай бэшэ юм гү? Зайгуул нохой бэшэ, хүнүүд хадаа нэгэ газартаа тогтоходотнай яадаг юм? Үргэлжын гэр байрагүй, һөөл һанаа зоборитой бэшэ юм гү?

Жамьян. Тиимэншье тиимэ ааб даа. Теэд бидэшни эсэгэнэрэйнгээ уһаа таһаржа, интернат юмээр өөдөө болоһон амитад гээшэлди даа.

Ханда. *(аалиханаар)*. Гэртэхиншни үгы гү?

Жамьян. Хэлэжэл байна бэшэ гүб. Бишни ганса эхэтэй байһан, сонхоор олоһон хүбүүн ябаһан хүм. *(Гашуудалтайгаар энеэнэ)*. Теэд эжимни багадам бадагантаад, һаһа барашоо һэн. Үнөөхи түрүү ажалшадай зүгһөө шамда амар мэндэ хүргэгшэ Кирилл гэхэдэ, ёстойл үншэн хэнзэ. Эсэгэнь Япон дайнһаа бусаагүй, эхэнь түрэжэ үрдеэд лэ мордошоо һэн. Сэлмэг хүйхэршье даа, гэртэнээ үни заяанай тэрьелэнхэй. Гансал Костимнай хүдөөдэ хүгшэн эжитэй. Тэрээндээ яһала мүнгэ эльгээгшэ.

Ханда. *(дуугай шагнажа байһанаа)*. Үгы, таанад хайшан гэжэ бэе бээ олоһон зомта?

Жамьян. *(энеэнэ)*. Калымшигууд бэе бээ ололсожо ядаха һэн гү даа! Ши маанадые тиимэл һаа хахасашагүй хани нүхэд гэжэ һанана гүш? Хари, хари! Мүнгэл олохын түлөө хамтаржа ябаа аабзабди! Калымшигууд гээшэшни займал үлэнхэ шононуудтал нэгэ хүрэг боложо, нэгэ таража байдаг ха юм даа...

Ханда. *(аалиханаар)*. Жамья-ан...

Жамья. Аа?

Ханда. Энээнхээ хойшо намда калымцигуудбди гэхэээ боли, зай гү? Һөөл муу...

Жамьян. Теэд калымцигууд лэ хадаа калымцигууд лэ гээшэ гүбди.

Ханда. Тиигэжэ бү хэлэ гэнэ бэшэ гүбии? Үшөө тиигээд...

Жамьян. Юун үшөө гэжэ?

Ханда. *(Жамьянда дүтэлэн)*. Үшөө тиигээд минии һанахада, шинии энэ ажалаа орхёо һаашни, өөртэшни һайн бэшэ гү?

Жамьян. *(гайхангыар)*. Юундэ?

Ханда. Минии һанахада, иимэ байдал шамда тааранагүй.

Жамьян. Юундэ таарабагүй гээшэб? Мүнгэээ үнэн сэхээр ажаллажа олоно бэшэ аалби? Дархашуулай хомор үедэ калымцигууд нэрэтэйшүүл фермэ, һургуули, байрын гэр барижа гүрэндэ туһа хүргэнэгүй гэжэ гү?

Ханда. Тэрэ талаараа зүбшье болоно гээшэ гү даа? Теэд зайгуултаха дуратай дархашуул зайг лэ саашаа. Харин шамтай хөөрэлдэжэ байхадамни, юундэшьеб даа шинии һананай үүргэ мүнөөнэй байдалдаш бэшэ, ондоо тээ гэнэн зүн зосоом түрэнэ. *(Жамьянай нюдэ руу сэхэ харана. Жамьян нэгэ бага тээлмэрдэшэнэ.)*

Жамьян. *(гэнтэ)*. Зай, сэсэн үгэнүүдээрээ хайран уураг тархийем бү манаруулал даа! Хүлээгээрэйш, нэгэ хэды мянган түхэриг сохижорхёод, шамайгаа абаад, Хара далайн эрье ябашахаб! Элдэбын Сэлмэг Кириллүүдһээ дутаа һэн гүбди! Хара далайн даһтатай уһанда орохобди, харагдаа үзэгдөөгүй халуун ороной жэмэс амталхабди, пальма модоной һүүдэртэ хэбтээд, Кавказай мүльһэн сагаан сарьдаг шэртэхэбди! *(Гэнтэ Хандые эбэртэлээд эрьелдэнэ. Ханда гарһаань мултаран гарахаяа оролдоно. Жамьян Хандые табина. Ханда холо болоод хубсаһаяа заһана.)*

Ханда. Гэнтэ яасагаана гээшэб? *(Жамьянда дүтэлөөд гарһаань барина.)* Үгы, би шамтай Хара далай ошолдохогүйб.

Жамьян. Юундэ?

Ханда. Сүлөөмни болохогүй. Ши ошохоёо һанаа һаа, ошоорой. Минии ажални ехэ. һурагшадтаяа носолдоһоор байтарни, һаһамни зүүдэн шэнги үнгэршэхэ юм бэшэ гү... *(Гэнтэ энеэн.)* Харин хүгшэрһэн хойноо ошоходоошье болохоб! *(Эрьелдэн таанцална. Жамьян мээхэйгээр тэрэниие харана.)* Жамья-ан!

Жамьян. Юун болооб, залуу багша?

Ханда. Ши энэ ажалаа орхижо, нэгэ газартаа түбхинэ. Зай гү?

Жамья. *(зорёолон)*. Зай! Энэ колхоздо гэр баряад хожуулаа һуухамнай гү?

Ши багшалхаш, би хони адуулаад, үнээ хашарагаа һаагаад, үхибүүгээ хараад

байхаб. Хаа-яа үдэшэлэн хүүгэдээ хүршэ намганайдаа орхёод, кино танцада ошожо байхабди. Зай гү, Ханда?

Ханда. *(баяртайгаар шагнажа байтараа, уруу дуруу болошоно)*. Гасаалжал байгыш даа. Би шамда нээрээхээ ханаагаа зобоходоо хэлэнэ гүбии. Энэ ажалаа орхи, зай?

Жамьян. *(шиидхэхы шарай үзүүлэн)*. Зай, үглөөдэртөө расчёдоо абаад ябахам.

Ханда. *(тээлмэрдэнэ)*. Юун гэжэ? *(Мэгдэн.)* Үгы, мүнөө бэшэ ааб даа! Нургуулиемни баряад ааб даа!

Жамьян.: *(зорёолон)*. Аһаа, калымщигууд хэрэгтэй болобо гү?

Ханда хэлэхэ үгээ оложо ядан, Жамьян руу хаража байтараа, гэнтэ гараараа нюураа бүглэжэрхинэ. Жамьян Хандада дүтэлөөд, үһыень эльбэнэ. Тиигээд гэнтэ аалиханаар нюурыень үргөөд, удаан таалана. Ханда гэнтэ гүйгөөд, үнөөхи модон дээрэ гарашана. Тэнгэри өөдэ харана.

Ханда. *(дээшээ харан)*. Жамьян, хара даа, хара даа! Мүшэн унажа байна! Түргөөр зосоогоо нэгэ юмэ ханыш! *(Харасань унажа ябаһан мүшэнэй хойноһоо дахан доошоо болоно. Ханда ханаа алдана.)* Унашаба...

Зосоогоо юмэ ханаа гүш?

Жамьян. Һанааб. Ши?

Ханда. Би тоже ханааб!

Жамьян. Юун гэжэ ханаабши?

Ханда. Хэлэхэгүйб! Ши?

Жамьян. Шинии хэлээгүйдэ, би юундэ хэлэбэ гээшэбиб!

Ханда. Би мүнөө ханаһанаа һүүлдэ бэшэг соогоо бэшүүжэб. Зай гү?

Жамьян. Зай.

Ханда. *(дахин огторгой өөдэ харана)*. Үшөө нэгэ мүшэн унахаяа яана гээшэб даа? Ондоо гоё-уу юмэ ханаха һэмби!

Жамьян. Һонин лэ саг болоо хаш даа. Мүшэнэй унахада баярлажа байха. Урдандаа буряадууд мүшэнэй унахада, «Энэ минии мүшэн бэшээ-э! Энэ огторгойн мүшэн!» — гэжэ хашхаралдадаг һэн.

Ханда. *(гайхан)*. Тиихэдээ яасагаалдана гээшэб?

Жамьян. Урданайш зон элдэб янзын муу хайн бэлгэ зүнтэй байһан юм шуу даа. Мүшэнэй унахада, ямар нэгэ газарта хүнэй наһан хосорбо гэжэ ханадаг байгаа.

Ханда. Тиигээ һаа, хүн бүхэн огторгойдо өөрын мүшэтэй болоно гээшэ гү?

Минии мүшэн хаана гээшэб даа? *(Тэнгэри өөдэ нюдөө ониилгон харана.)*
 Жамьян. *(хажуудань гаража).* Минии мүшэнэй хажуудахана байгаа юм бэшэ гү?

Хандые тэбэринэ. Ханда үбсүүн дээрэн тархья хэнэ.

Ханда. *(гэнтэ).* Хара даа, наашаа мори тэргэтэй хүн ерэжэ ябана!
 Жамьян. *(яаралтайгаар доошоо бууна).* Тс-с... Бү шууя...

**Хандые гарһаань татаад, сценын углуугай һүүдэртэ хоргодоно.
 Тэргын хахинаха дуулдана. «Тпруул даа!» — гэхэн абьян дуулдана.
 Нэгэ хэды болоод хоёр хүнүүд бии болоно.**

Ханда. Жамьян, шинии нүхэршни лэ! Хажуудахиинь танинагуйб.
 Жамьян. Тс-с!... *(Хандын ама бүтүүлнэ.)*

**Ерэхэн хоёрой набтарынь Сэлмэг. Нүгөөдэхинь бороогой ута субатай
 танигдаагүй эрэ хүн. Сэлмэг иишэ тиишээ хараашална.**

Сэлмэг. Хүн харагданагүй гү даа?

Эрэ. Юун аймхай амитабши.

Сэлмэг. Аймхай, аймхай... Хүбүүдтээ баригдаа наа, халааб.

Эрэ. Унтаа гээ бэшэ аалши?

Сэлмэг. Костя Кирилл хоёр унтанхай. Үнөөхи сэбэр сэхэ Жамьямнай һая ерэхэн залуу багша басагантай хүдөөгөөр зайжа ябаһан байха.

Эрэ. Зай, түргэлыш даа. Хирпиисэ, цементшни хаанаб?

Сэлмэг. Сарай соо суургалаатай.

Эрэ. Суургынь булга мушхаха болоно гүбди?

Сэлмэг. Кириллһээ түлхюурынь хулуугааб. Гоё гэгшээр хурхиржа хэбтэнэ һэн!
 Зай, хэды шэнээн абахабта?

Эрэ. Пеэшэндэмни нэгэ тэргэ хүрэхэ байха. Үшөө хоёр мэшээг цемент үгөөрэйл даа.

Сэлмэг. Зай, хорин табан түхэригөө бэлдээд байгты.

Эрэ. Аяар гү?

Сэлмэг. Энээнһээ бүхэ хирпиисэ хаанаһаа олобо гээшэбта? Хоёр мэшээг цементэтнайшые бэлээр олдожо үгэхэгүй.

Эрэ. Угайдхадаа хори болгоёл даа.

Сэлмэг. Зай, болгоё, болгоё! Мүнгөө хармалжа, шэшэнэ алдахаяа байна гүт даа. (*Харанхы соо хараашална.*) Үнөөхи носилкамнай хаана нэм даа... Аа, энэ байна. Зай, түргэлээ.

Хоюулаа гэрэй саана үгы болоно. Ханда Жамьянай мүрһөө нэжэрнэ.

Ханда. Юу хаража байгаабши? Ошожо бариш!

Жамьян. Байза, байза... Хирпиисээ абаад ерэг... Зай, зай... Сэлмэгы миин хүбүүн бэшэ гэжэ ханагшал нэм. Мүнгэндэ хорхойтол амитан байна!

Ханда. Ямар хүнүүдтэй холбоорилдоно гэшэбши!

Жамьян. Нүгөө хоёртом хоро бү хая, Ханда. Хэршье хүнгэн ябадалтай наа, хулгай хэхэ зон бэшэ. Тс-с... Ерэбэ...

Үнөөхи хоёр хирпиисэ ашаһан носилка баринхай углуугай саанаһаа гаража ерэнэ. Жамьян урдаһаань ошоно.

Жамьян. Амар сайн, нүхэдүүд! (*Тэдэ хоёр мэгдэхэндээ носилка унагаа-жархина. Жамьян энеэбхилэн сигаретэ гаргажа, тэрэнээ носооно.*) Зай, Сэлмэг, өөрынгөө хайн ханаагаараа үдэр хүнигүй хүдэлөөд, энэ гэрээ түргөөр барижа дууһаха гэжэ шиидэбэ гүш? Теэд юундэ нүхэдөө дуудабагүй гэшэбши? Дүрбүүлээ үйлэ маани хэхэ байгаалди. Энэ хажуудахишни хэн бэ? Аа, үшөө нэгэ калымщигые олоод асарба гүш? Зай, зай... (*Тэдэ хоёр аниргүй байна.*) Растворнай шэргэжэ, хирпиисэмнай хатажа бага болодогнай ихэдээ энэ ха юм даа. Зай, зай... Теэд, Сэлмэг, хажуудахи нүхэрһөө хорин түхэригын абаад, дүрбэн тээшэнэ хүнэй таба табан түхэриг хубаахаа бү мартаарай. Сэлмэг. (*мэдээ орон, баярлангяар*). Хубаалдангүй яаба гэшэбиб? Нэгэ котёл юм бэшэ аалди?

Эрэ. (*баһа ханаагаа амаран*). Тиимэ ааб даа, өөһэд хоорондоо тоосоно бэээт. Юун, гүрэнэй хүзүүн бүдүүн ааб даа...

Жамьян Сэлмэгы нюур руунь шаажархина. Тэрэн хашхараад унашана. Хажуудань байһан эрэ Жамьяниие гэнтэ хабһа руунь шаажархина. Жамьян унашана. Сэлмэг бодоод, Жамьяниие баһа гамгүй үдхэлжэрхинэ. Хоюулаа гүйлдэжэ гарашана. Тэргын хахинаха, «һы-лөө!» гэхэн хашхараан дуулдаад болишоно.

Ханда Жамьянай хажууда гүйжэ ошон үбдэглөөд, Жамьяниие нэжэрнэ. Жамьян ёолон үндынэ. Ханда пулаадаараа Жамьянай нюур аршана.

Ханда. *(уйлан алдажа)*. Жамьян, аа, Жамьян! Бараг гүш даа?

Жамьян. *(ёолоно)*. Бараг даа, бараг, Ханда... Сэлмэгэй хабным хаха үдхэ-лжэрхёолгүй наань болоо. Хаанаб тэдэ хоёр?

Ханда. Тэргэдээ хүрөөд гүйлгэлдэжэ ябаа. Докторые дуудахамни гү?

Жамьян. Хэрэггүй... Бараг боложо байна.

Ханда. Али конторо ошожо, милиисэдэ хонходоходом гү?

Жамьян: *(энеэнэ)*. Тэдэ хоёршье холо ошохогүй... Ээ даа, Сэлмэг, Сэлмэг...

Иимэ найхан нэрэээ гутаажа ябаха... *(Гэнтэ гэдэргээ харан.)* Байл даа...

Яагаа гэрэлтэй шэнги болошобо гээшэб?

Ханда. Тархьяа сохижо унаһандаш нюдэнш эрээлээ ааб даа.

Жамьян. *(бүри дээшээ үндын)*. Бэшэ, бэшэ... Нюдэмни эрээлнэгүй.

Ханда. Хаана юун болоо юм? *(Бодоод хараашалжа байтараа, углуугай саа-гуур шагаана.)* Үүе! Гэрэй хажуудахи модон сарай дүрэжэ байнал!

Жамьян бодоно. Дохолжо Хандын хажууда ошоно.

Жамьян. Нээрээ шатажа байнал! Галынь обоолоотой төөсодо аһашоод гэртэ хүрэжэ байна! *(Гэрэй саана үгы болоод, дахин гүйжэ ерэнэ.)* Ханда! Түргөөр хүнүүдые суглуула! Бидруунуудые асархаяа бү мартаг!

Дахин гэрэй саана үгы болошоно. Ханда газарһаа гонзогор түмэр абаад рельсэ наяруулна. Тиигээд гүйжэ гарашана. Гэрэй саанаһаа утаан бааяна, дүрэжэ байһан модоной шаршаганаха дуулдана. Хүгжэм наадана.

Хүшэгэ.

ОГЛАВЛЕНИЕ

ВСТУПЛЕНИЕ / ОРОЛТО ҮГЭ

6 ..... *Л. Дампилова.* Проза Намжила Нимбуева

ПЬЕСЫ / ЗҮЖЭГҮҮД

8 ..... Зунадаг шубууд бусаха

53 ..... Сонхын хүбүүн

140 ..... Цветет черемуха

ПОВЕСТИ / ТУУЖАНУУД

158 ..... Мальчишка с бантиками

268 ..... Бей лежачего

РАССКАЗЫ / ҮГҮҮЛЭЛНҮҮД

287 ..... Рождение песни

289 ..... Хорэш, усь-усть!

292 ..... Возрождение смутьяна Намсарая

299 ..... Светлана

304 ..... Погоня

311 ..... Преследующий в ночи

320 ..... Студенты на сакмане

327 ..... Доржик

ЛИРИЧЕСКИЕ ЭТЮДЫ / УЯНГАТА НАЙРУУЛГАНУУД

333 ..... Родной мой город с пятиэтажной высоты

337 ..... Я шагаю по Улан-Удэ

339 ..... Одинокий осенний трамвай

ЮМОРЕСКИ / ХОШОН ЗУГАА

342 ..... Нацмены

344 ..... Как рождаются актеры

348 ..... Черт

350 ..... Старость надо уважать

352 ..... Возблагодарим духов

